

és kamarai tanácsosók — írja a nyitrai püspök a királynak 1590. nov. 3-án — tanácskoztunk a dolog felől, s azt találtuk, hogy Pozsony és Nyitra megyében van elég gabona, s Velenceze itt könnyen összevásárolhatja a kívánt mennyiséget. Legalább jó pénz jönne érte az országba. Stiria, Karinthia és Szlavónia határain azonban nem lehet megengedni a kivitelt, mivel ama részeken a hadi nép úgysis gabnahiánnyal küszködik. Ép ezen ok miatt ismételjük, a mit már annyiszor mondtunk felségednek, hogy a katonai élelmezési felügyelők idején gondoskodjanak gabonáról, nem akkor, midőn már az eladások és kivitel miatt a gabnárak az egész országban emelkednek“.

E jelentéssel egy időben Mária főhercegnő is írt Rudolfnak a velenceziek érdekében. Levelében élénken festi az Itáliában dúló nyomort és szegénységet, s kérve kéri ő fölségét, segítsen a szenvedő embereken.

Rudolf e kettős ajánlat daczára 1590. decz. 4-én Prágában kelt leiratában — alkalmasint a bécsi fő-hadi tanács véleménye alapján — csak annyit engedett meg Velenczének, hogy a kijelölendő helyeken 1000 mut gabnát vásárolhat össze. Ezt az engedélyt is csak azért teszi, hogy Velenceze irányában különös jó indulatát kimutassa.

Dr. T. S.

Az ujbányai üveghuta föllállítása 1630-ban. A magyar bányavárosok számára az üveget többnyire Passauból és Lengyelországból hozták be. A költségek jelentékeny volta miatt 1630-ban Ujbányán a selmeczi kamara költségén üveghutákat építettek. *) A munkásokat külföldről hozták. Az első „üvegmeister“ Ulmb Mihály sziléziai üveges volt, kivel a selmeczi kamara 1630 június 4-én szerződést kötött. Ulmb a neki előlegezett 170 frt 75 kr. fejében kötelezte magát, hogy 8000 üvegtáblát szállít a selmeczi kamarának. Az új üvegyárban 1630-ban megkezdődvén a munka, kitünt, hogy nagyon is hasznos vállalatba fektették a pénzt. A termelt üveg ugyanis — mint a selmeczi kamara jelenti — „jó ságra, tartósságra nézve mindent fölülmúl“. A lengyel és a passauai üveg meg se közelíti s rövid idő alatt az országban az üveg árát is jelentékenyen le fogja szorítani. Így aztán minden kiadás, mely eddig 1389 frt 19 kr-ra rugott megtérül, haszon is lesz, és a gyár ő felsége tulajdona marad.

Az üvegyár sikereitől kedvet kapva Pálffy Pál a magy. kamara elnöke is, üveghutát rendezett be a saját birtokán. A bécsi udvari kamara megütközve vette e hírt és 1635 aug. 30-án azt írta (Hungarica 14491 fasc.) Pálffynak, hogy ehhez neki nincs joga, mert kárt okoz ő felsége ujbányai üveghutájának, azért leghelyesebben cselekszik, ha hutája működését megszünteti. Pálffy erre éles hangon azt felelte az udvari kamarának, hogy hazája törvényeinek szerint, még kereskedés céljából is szabad neki gyárat emelni ott, a hol akar. Ő azonban az üveghutát csakis magán-használatára s a saját gyönyörködtetésére emeltette. Ebből tehát nem lehet kára ő felségének, sőt magának

*) V. ö. Péch A. Alsó-Magyarország bányamivelésének története. II. 297. l.

lenne kára, ha nem tehetné saját birtokain azt, a mi neki tetszik: Az arany, ezüst, ón, ólom stb. stb. bányászata úgyis tilos már; mert királyi jognak deklarálták, tehát csak az üvegfúvást, salétromfőzést, cement és kőfejtést űzhetjük; mert ez nem tilos. Különben is az ő hutája 20 mérföldnyire van a bányavárosoktól. Aztán ő felsége üvegje úgy sem kell senkinek Magyarországon, inkább Morvából és Sziléziából hozatnak. Ő azt hiszi, hogy az udvari kamara csak a magyar törvények teljes tudatlanságában kívánhat tőle ilyen dolgot. A dolognak nincsen folytatása, mert valószínűleg a kamara belátta tévedését.

Dr. T. S.

Gabonarozsda 1576-ban. Ferdinando San Maria de Specia Casa komáromi olasz alkapitány 1576 aug. 12-én (Bécsi ud. kam. levéltár Hungarica 14364) jelenti, hogy a Csallóközben ebben az évben a termést a rozsdá teljesen tönkretette, s e miatt a gabona kalásza mind üresen maradt.

Dr. T. S.